

Verslag eerste veldbijeenkomst akkerbouwproeven Proeftuin NIL Drentsche Aa

21 juni 2023

Aanwezig:

proeftuindeelnemers Otto Willem Eleveld, Han Kammer, Jannes Hoenderken

adviseurs Sigrid Arends (Delphy), Hellen Lensing (Agrifirm), Peter Brul (Agro Eco Advisors), projectleiding Sikke Meerman

proefbegeleiding Bas Tinhout en Hugo Bosland (beide CLM)

Proeftuin NIL Drentsche Aa

In de proeftuin experimenteren agrariërs met maatregelen voor natuurinclusieve landbouw. Naast proeven met mengteelten en kruidenrijk grasland, vinden nu ook experimenten plaats met differentiatie van akkerbouwgewassen binnen een ruimer bouwplan. Tijdens veldbijeenkomsten worden proefpercelen bezocht, worden vragen van proeftuindeelnemers opgepakt en vindt kennisuitwisseling plaats. Direct betrokkenen worden uitgenodigd om aan deze kennisuitwisseling deel te nemen.

Tijdens deze eerste veldbijeenkomst hebben we twee proefpercelen bezocht: één met boekweit en één met haver.

Proefperceel met boekweit

Op het eerste proefperceel, 5 ha. groot, teelt Otto Willem Eleveld boekweit. Rond dit perceel heeft hij brede akkerranden en keverbanken aangelegd. Het perceel is op 16 mei ingezaaid nadat het op 18 cm is geploegd. De ondernemer heeft gekozen voor verschillende rassen: voor een groot deel het Russische ras Drusshina, daarnaast ook 6 andere rassen voor het bepalen van verschil in groei en opbrengst. Andere boekweittelers kiezen vaak het ras Cora, omdat dat een goede onderdrukking van het onkruid heeft.

Het perceel is niet bemest en tot nu toe 2 keer beregend. De boekweit kwam dit jaar goed op. Later werd het bruin, met hier en daar nog wat groen. Nu begint het weer bij te trekken, maar een deel van het gewas heeft een kromme stengel en blijft achter in de groei. Het verschil tussen de rassen is nauwelijks te zien. Bij alle rassen is er sprake van een achterblijvende groei, met steeds wel variatie binnen één ras tussen delen die het beter of juist minder goed doen.

Sommige wortels lijken aangetast door aaltjes zodat de haarwortels niet goed tot ontwikkeling komen (zie linker plant op de foto)

De oorzaak van de achterblijvende groei en de verschillen (ook binnen een en hetzelfde ras) is nog niet duidelijk. De bodembemonstering gaf aan dat de bodem qua nutriënten op orde is. En vorig jaar teelde Otto Willem ook al boekweit, zonder dat dit probleem zich voordeed.

Er wordt geopperd dat het aaltje *trichodorus* een rol speelt. Veel cellen lijken aangeprikt te zijn (zie foto). Dit ziet Otto Willem dit jaar ook bij veel andere gewassen. Hellen ziet ook aanwijzingen voor een bodemschimmel. De Groene Vlieg heeft half juni een aaltjesmonster genomen. Het duurt nu een paar weken voordat de uitslag binnen is.

Ondanks dat de boekweit nog erg laag is, begint het al te bloeien.

Boekweit in bloei op proefperceel Otto Willem Eleveld in Hooghalen

Bij boekweit is er altijd eerst een hoofdbloei, waarna het gewas nog lang doorbloeit. Er zijn bijen nodig voor de bestuiving, zonder bijen wordt waarschijnlijk maar een kwart van de potentiële opbrengst gehaald. Door een imker zullen eind juni 2-3 bijenkasten worden geplaatst per hectare.

De vraag of de honingbij een concurrent is voor de wilde bij komt op. De kasten worden pas geplaatst als de boekweit bloeit, zodat de honingbijen op dat gewas focussen. De 2 à 3 bijenvolken per hectare moeten zo'n 2,5 tot 3 miljoen bloemen per hectare bestuiven. Peter Brul vertelt over onderzoek dat Thijs Feijen (WUR) samen met studenten doet naar de mogelijke concurrentie tussen wilde bijen en honingbijen bij verschillende bloeiende gewassen.

De boekweit zal halverwege augustus in 2 fasen geoogst worden. Eerst droogt het in het zwad, later wordt het met een combine gedorst. Voor de verdere behandeling zal de oogst daarna naar een pelmolen gaan. Peter Brul geeft toelichting op de afname en afzet van het geoogste hoofd- en bijproduct. Het meel kan gebruikt worden voor pannenkoeken en balkenbrei. De doppen worden al verwerkt in yogamatten. Mogelijk kunnen deze in de toekomst ook voor isolatie worden ingezet, zoals dat in de 17^e eeuw ook gebeurde. Koppert gebruikt de doppen ook voor het kweken van natuurlijke plaagbestrijders, maar importeert deze nog. Mogelijk kunnen zij in de toekomst deze ook uit Nederlandse teelten afnemen.

Lastig bij de teelt van boekweit is om het te oogsten product zuiver te houden. Peultjes van perzikkruid komen makkelijk in het zaad terecht.

Proefperceel met haver

Op het tweede proefperceel teelt Jannes Hoenderken haver op 1 ha. De haver van Jannes Hoenderken staat er goed bij.

De haver van Jannes Hoenderken

Han Kammer, een van de andere proeftuindeelnemers met haverteelt, geeft aan dat zijn haver op dit moment iets lager staat. Voor Hoenderken kan de latere zaaidatum (5 mei t.o.v. 20 april) in zijn voordeel werken. Ook heeft hij, anders dan Kammer, geen groeiregulatie¹ toegepast.

Qua gewasbescherming heeft haver niet veel nodig. Op 2 juni heeft Hoenderken wel een fungicide ingezet (Elatus era), een middel dat wel in de aangrenzende gerstteelt is toegelaten, maar, achteraf gezien, niet in de haver gebruikt mag worden.

In de haver hebben we luizen waargenomen. In grote getale kunnen deze een probleem vormen voor de haver. Chemische bestrijding is niet nodig, gezien de vele lieveheersbeestjes die ook duidelijk aanwezig zijn (zie foto).

Qua bemesting adviseert Sigrid Arends om niet meer stikstof toe te voegen. Het zou op zich interessant om daarmee te experimenteren, maar voor de afzet is vooral het tonnage belangrijk en niet zozeer het eiwitgehalte.

Lieveheersbeestjes in de haver eten luizen en functioneren zo als natuurlijke bestrijders

¹ In haverteelt wordt vaak een middel toegepast om te voorkomen dat er legering optreedt, d.w.z. dat de halmen teveel gaan hangen en plat komen te liggen.

De haver van Hoenderken wordt nu afgenomen om te dienen als veevoer. Hoenderken licht toe dat het stro ondergewerkt kan worden als bodemverbeteraar (om zo het gehalte organische stof te verhogen). In vergelijking met tarwestro is haverstro minder geschikt als ligstro, omdat het minder vocht opneemt.

Sigrid Arends stelt nog de vraag welke groenbemester geschikt is voor na de haverteelt. Ook voor de andere teelten en de bredere zoektocht naar 'kansrijke gewassen' in een ruimer bouwplan, lijkt het ons goed om tijdens de volgende veldbijeenkomst op 19 juli (ochtend) stil te staan bij de keuze voor een bepaald type groenbemester en hoe deze in te passen. CLM, Delphy en Agrifirm bereiden dat voor.

Op 21 juni is al geïnventariseerd waar een groenbemester aan moet voldoen:

- Geschikt voor zandgrond;
- Winterhard;
- Minimale toepassing mechanische bewerkingen (maar wel mechanisch onderwerken om het gebruik van glyfosaat te kunnen vermijden);
- Kan na oogst haver (half augustus) of later gezaaid worden;
- Zo min mogelijk problemen met aaltjes (die in haver vermeerderen);
- Levert voedingsstoffen voor volggewas.

Tweede veldbijeenkomst

akkerbouwproeven in de Proeftuin NIL Drentsche Aa op 19 juli in de ochtend.

Programma: bezoek aan een proefperceel met haver (Annen) en een proefperceel met bladrammenas (Amen).

Thema's: vragen rond de oogst en kiezen tussen groenbemesters.